

II. BLOK

PŘÍPRAVNÉ ŘÍZENÍ A ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM

Spolupráce s PMS je pro pachatele i oběť dobrovolná.

- Vytváření podmínek pro odklon trestního řízení.
- Předjednávání alternativních trestů, alternativních postupů
- Zprostředkování mediace či jiných forem řešení konfliktu
- Kontrola nad plněním uložených povinností/omezení (u mládeže výchovných opatření) v rámci zkušební doby odklonu trestního řízení.
- Příprava a výkon probace v rámci náhrady vazby dohledem.

Výsledkem činnosti PMS jsou podklady pro rozhodování OČTŘ.

Mediace - setkání pachatele a oběti

MEDIACE

Mediace se dle zákona o PMS rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Jedná se o setkání pachatele a oběti (případně rodiny oběti) za přítomnosti nestranného mediátora, jehož cílem je urovnání konfliktního stavu mezi obětí a pachatelem, projednání náhrady škody či jiného odčinění následků trestného činu, prevence recidivy – pachatel je konfrontován s důsledky svého jednání. Mediace lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.

Jedná se o proces, který umožňuje poškozeným setkat se s pachatelem v bezpečném prostředí. Záměrem je vést pachatele k odpovědnosti a zároveň poskytnout podporu a pomoc oběti. Poškozený (oběť) může sdělit, jak trestný čin ovlivnil jeho život, život jeho rodiny, dostat odpovědi na své otázky a vyjádřit své zájmy a potřeby ohledně odčinění způsobené újmy. Mediace je možné realizovat v jakékoliv fázi trestního řízení, i po jeho skončení. Nejčastější je však ve fázi přípravného řízení.

Principy mediace:

- dobrovolnost,
- důvěra a důvěrnost (obsah mediace se nezveřejňuje),
- vyrovnanost, nestrannost, vyváženost (prostor pro oba),
- zprostředkování bez rozhodovací pravomoci
- participace,

- model neutrality: Jsme neutrální vůči osobám – naše účast má být prospěšná poškozenému i pachateli. Ale nejsme neutrální vůči způsobené újmě!
- dostupnost,
- podpora stran k vlastnímu řešení,
- transparentnost,
- informovanost - dostatek informací pro O/P již před mediací o jejím průběhu.

Další zásady:

- pomáhat neznamená dělat věci za klienta,
- mediátor není advokát,
- motivovat neznamená slibovat,
- řídit komunikaci, ale ne řídit kdo má co říkat, dělat,
- reflektovat, respektovat.

METODY MEDIACE

- TROJKROK : jednání s obviněným → jednání s poškozeným → mediace.
- TANDEM: rovnou setkání obou stran, u situačních konfliktů, 1 mediátor (lze ale i tandem ve dvou), společné jednání mediátor + obviněný + poškozený. Přivítání – informační smyčka – rozhodnutí o zahájení jednání – ujednání pravidel komunikace – dialog mediátora s poškozeným – dialog mediátora s obviněným – jednání o narovnání – dohoda.
- SKUPINOVÁ MEDIACE
- SMÍŠENÝ DEBL: u konfliktů v blízké sociální oblasti a u vyhocených konfliktů, 2 mediátoři. Nejprve společné přivítání - poté individuální rozhovory (obviněný + 1.mediátor, poškozený + 2.mediátor) - přestávka a rozhodnutí o dalším pokračování - společný rozhovor, kdy klienti pouze naslouchají mediátorům (chovají se jako by tam klienti nebyli), kteří reprodukuje příběh klienta (zrcadlový obraz události) – poté reprodukcí klienti zhodnotí (korektura zrcadleného obrazu) – dialog klientů o narovnání – dohoda.
- ČLENĚNÁ MEDIACE (1 pachatel, více poškozených – nerovnováha v počtu osob): probíhají postupně jednání s jednotlivými poškozenými a obviněným (dialog s poškozeným A, dialog s obviněným – dialog s poškozeným B – dialog s obviněným, atd. – dohoda a závěrečný rozhovor za přítomnosti všech).
- DELEGACE – vhodná u skupin tvořících 2 tábory: každý tábor zvolí svého delegáta – dialog mediátora s 1. delegátem – dialog mediátora s 2.delegátem – jednání mediátora s oběma delegáty o narovnání – porada o výsledku jednání v příslušných skupinách – korekce výsledku jednání a dohoda – společný závěr všech účastníků.

- RODINNÉ KONFERENCE: vhodné např. u mládeže. Mediace se účastní pachatel, oběť, jejich rodiny, případně členové komunity (viz výše).

ČINNOSTI SMĚŘUJÍCÍ K UROVNÁNÍ KONFLIKTNÍHO STAVU

- není-li možné využít mediaci
- respektující restorativní principy
- směřující k hledání nejvhodnějšího řešení vzniklé situace pro všechny zúčastněné
- zaměřují se na řešení příčin a následků TČ
- pomoc poškozeného + aktivizace obviněného k řešení následků, urovnání vztahů, hledání možností nápravy
- Výstupy: zpráva před rozhodnutím, zpráva o spolupráci s klientem, zpráva o nespolupráci s klientem, stanovisko k ložení alternativních trestů či jiných alternativních postupů.

Zpráva obsahuje:

- stanovisko klienta,
- stanovisko oběti,
- popis průběhu spolupráce,
- životní situace klienta,
- na základě zjištěných informací a vyhodnocení rizik navrhuje PMS další postup v daném případě, navrhuje vhodná opatření, sankce.

PŘÍPRAVNÉ ŘÍZENÍ – ODKLONY TRESTNÍHO ŘÍZENÍ

Podmíněně zastavení trestního stíhání (§ 307 trestního řádu)

(1) V řízení o přečinu může se souhlasem obviněného soud a v přípravném řízení státní zástupce podmíněně zastavit trestní stíhání, jestliže

- a) obviněný se k činu doznal,
- b) nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě, vydal bezdůvodné obohacení činem získané, nebo s poškozeným o jeho vydání uzavřel dohodu, anebo učinil jiná vhodná opatření k jeho vydání,
- c) a vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.

Zkušební doba: 6 měsíců až 2 roky.

(2) Je-li to odůvodněno povahou a závažností spáchaného přečinu, okolnostmi jeho spáchání anebo poměry obviněného, soud a v přípravném řízení státní zástupce rozhodne o podmíněném zastavení trestního stíhání pouze tehdy, pokud obviněný splní podmínky uvedené v odstavci 1 a

- a) zaváže se, že se během zkušební doby zdrží určité činnosti, v souvislosti s níž se dopustil přečinu, nebo
- b) složí na účet soudu a v přípravném řízení na účet státního zastupitelství peněžitou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního právního předpisu, a tato částka není zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu,
- c) a vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.

Zkušební doba: 2 až 5 let

(4) Obviněnému, který uzavřel s poškozeným dohodu o způsobu náhrady škody nebo dohodu o vydání bezdůvodného obohacení, se v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání uloží, aby škodu v průběhu zkušební doby nahradil nebo aby v této době bezdůvodné obohacení vydal.

(6) Obviněnému lze též uložit, aby ve zkušební době dodržoval přiměřená omezení a povinnosti směřující k tomu, aby vedl řádný život.

(7) Proti rozhodnutí o podmíněném zastavení tr.stíhání může obviněný a poškozený podat stížnost, jež má odkladný účinek. Rozhodne-li o podmíněném zastavení tr. stíhání soud, má toto právo též státní zástupce.

Narovnání (§ 309 trestního řádu)

(1) V řízení o přečinu může se souhlasem obviněného a poškozeného soud a v přípravném řízení st. zástupce rozhodnout o schválení narovnání a zastavit trestní stíhání, jestliže obviněný:

- a) prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán, a nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho prohlášení bylo učiněno svobodně, vážně a určitě,
- b) uhradí poškozenému škodu způsobenou přečinem nebo učiní potřebné úkony k její úhradě, případně jinak odčiní újmu vzniklou trestným činem,
- c) vydá bezdůvodné obohacení získané přečinem nebo učiní jiná vhodná opatření k jeho vydání, a
- d) složí na účet soudu nebo v přípr. řízení na účet st.zastupitelství peněžitou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního právního předpisu, a tato částka není zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu, a považuje-li

takový způsob vyřizení věci za dostačující vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného činu, k míře, jakou byl přečinem dotčen veřejný zájem, k osobě obviněného a jeho osobním a majetkovým poměrům.

(2) Proti rozhodnutí podle odstavce 1 může obviněný, poškozený a v řízení před soudem i státní zástupce podat stížnost, jež má odkladný účinek.

ČINNOST PMS - VYKONÁVACÍ ŘÍZENÍ

Spolupráce s PMS je pro odsouzeného povinná.

- Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s uloženým probačním dohledem
- Obecně prospěšné práce
- Parole – podmíněné propuštění z VTOS
- Trest domácího vězení
- Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

RESTORATIVNÍ PROGRAMY

PMS ČR realizuje tyto restorativní programy:

- Mediace
- Rodinné skupinové konference
- Parolové rady
- Probační, preventivní a resocializační programy pro mládež
- Programy pro problémové řidiče
- Multidisciplinární týmy

SPOLUPRÁCE S OBĚTÍ

- S obětí je pracováno ve všech agendách PMS, v přípravném i vykonávacím řízení.
- Spolupráce je zaměřena na vyjádření potřeb a zájmů, zjištění, jak trestný čin zasáhl do života oběti, pojmenování všech následků TČ, vyjádření se k možnostem nápravy vztahů a vzniklé škody, atd.
- Obětem je poskytováno poradenství a právní informace (nejčastěji o průběhu trestního řízení, o právech poškozeného dle trestního řádu, o právech oběti dle zákona o obětech) a doprovázení (např. k projednání věci u hlavního líčení, případně za současného zajištění opatření k minimalizaci kontaktu oběti s pachatelem).
- V případě potřeby je nabízeno zprostředkování další odborné pomoci.